

AMIRIY IJODIDA LEKSIK TAKRORLAR LINGVOPOETIKASI

Nematova Malikaxon Zafarjon qizi
malinematova9696@gmail.com
Qo'qon davlat universtiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada Amiriy ijodida qo'llangan takrorlarning lingvopoetik xususiyatlari tadqiq etilgan. Ularning she'riy nutqning ritmik ohangdorligini ta'minlash, muayyan poetik mazmunni ta'kidlash, obrazlilikni yuzaga keltirish hamda matnning semantik yaxlitligini ta'minlashdagi o'rni ochib berilgan. Amiriy g'azallarida so'z, so'z birikmasi, misra, radif va sintaktik konstruksiyalarning takroriy qo'llanishi lingvopoetik jihatdan tahlil qilinib, takrorning shoir uslubini shakllantirishdagi roli aniqlandi.

Kalit so'zlar: lingvopoetika, takror, leksik takror, anafora, epifora, parallelizm, radif, ritm, individual uslub

LINGUOPOETICS OF LEXICAL REPETITIONS AMIRIY'S WORKS

Nematova Malikaxon Zafarjon qizi
malinematova9696@gmail.com
Kokand State University

Abstract: This article examines the linguopoetic features of repetitions used in Amiriy's works. Their role in ensuring the rhythmic and melodious quality of poetic meanings, creating imagery, and maintaining the semantic integrity of the text is explored. The repetitive use of words, word combinations, lines, radifs, and syntactic constructions in Amiriy's ghazals is analyzed from a linguopoetic perspective, and the role of repetition in shaping the poet's individual style is determined.

Keywords: linguopoetics, repetition, lexical repetition, anaphora, epephora, parallelism, radif, rhythm, individual style

KIRISH

Badiiy matnning estetik ta'sirchanligi, mazmuniy teranligi va obrazlilik darajasini ta'minlovchi muhim vositalardan biri unda qo'llangan til birliklarining o'ziga xos takroriy munosabatlaridir. Takror hodisasi badiiy nutqda muayyan so'z, so'z birikmasi yoki sintaktik qurilmaning qayta qo'llanishi bilangina cheklanmay, poetik mazmunni shakllantirish, muallifning kommunikativ maqsadini ifodalash, lirik kechinmani kuchaytirish hamda matnning ritmik ohangdorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi murakkab lingvopoetik hodisa sifatida namoyon bo'ladi. Shu jihatdan takrorlarni

o'rganish badiiy asarning nafaqat lingvistik qurilishini, balki uning estetik-semantik mohiyatini ham ochib berishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mumtoz o'zbek she'riyatida takrorning poetik imkoniyatlari nihoyatda keng bo'lib, u aruz vazni, qofiya, radif, parallellizm kabi poetik vositalar bilan uzviy aloqador holda qo'llanadi. Xususan, g'azal janrining kompozitsion va ritmik tabiati takroriy birliklarning turli shakllarda namoyon bo'lishi uchun keng imkoniyat yaratadi. Bunda ayni bir leksemaning turli misralarda takrorlanishi, misra boshida yoki oxirida qayta qo'llanishi, muayyan so'zning radif vazifasida kelishi yoki bir sintaktik qurilmaning parallel tarzda takrorlanishi shoirning poetik niyatini yuzaga chiqaruvchi muhim vositalardandir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Takrorlarni tasnif etish bo'yicha alohida tadqiqotlarini olib borgan olim L.Lomonosov o'zining "Chiroyli so'zlash bo'yicha ko'rsatmalar"¹ asarida "takrorlarni nutq ta'sirchanligining asosiy figurasi sifatida ko'rsatib o'tgan"². V. Jirmunskiy³ esa takrorni she'riy kompozitsiyalardan biri ekanligini ta'kidlagan. Takrorlash vositasida so'z ma'nosini ,uning mohiyatini ta'kidlab ko'rsatish ushbu san'atning asosiy xususiyati sanaladi⁴. Bu borada tilshunos olim R.Normurodovning qarashlari ham ilmiy asosga ega: "Takrorlar tilshunoslikda parallel holatni yuzaga keltiruvchi nutqiy tushuncha bo'lib, uni nutq jarayonida yuzaga keluvchi lingvistik hodisa sifatida o'rganish zarur"⁵. Ilmiy manbalarda takrorning anaforik, epiforik hamda aralash(doiraviy) turlari farqlanadi. Badiiy asarda, barcha stilistik vositalarda bo'lgani kabi, takrorning zimmasiga ham nutqiy vositalarga xos emotsional bo'yoq, alohida ohang va joziba berish vazifasi yuklanadi. Shuning uchun ham ijod jarayonida ularga murojaat qilish qalamkashdan maxsus tayyorgarlikni talab qiladi va ana shunday mehnat mevasi bo'lgan takrorlarga badiiy nutq uchun chinakam stilistik usul sifatida xizmat qiladi⁶. U poetik nutqda, asosan, alliteratsiya, assonans, anafora va epiforalar ko'rinishida namoyon bo'ladi. Shuningdek, "...konsonans, pleonazm,tavtologiya, radif, refren, naqarot, simploka, xalqa (doira), asindeton, polisindeton va boshqalar badiiy takrorlarning ko'rinishlaridir"⁷. Ular badiiy nutq ta'sirchanligini oshirish, poetik matn mazmunini bo'rttirib ko'rsatish, o'quvchiga kuchli hissiy ta'sir etish kabi g'oyaviy-badiiy, uslubiy vazifalarni bajaradi.

¹ Ломоносов М. Об ораторском искусстве. Полн.сбор.соч. Том 7. –М., 1957. –492 с.

² Тошхўжаева Ш. Эркин Аъзам асарлари лингвопоэтикаси. Фил.ф.бўйича фалс.докт.дисс. –Фарғона, 2020. - Б. 109

³ Жирмунский В. Теория литературы. Поэтика. Стилистика. –Л., 1977. -407 с

⁴ Хожиахмедов А. Мумтоз бадийят малоҳати. –Тошкент: Шарқ, 1999. –Б.100

⁵ Тошхўжаева Ш. Эркин Аъзам асарлари лингвопоэтикаси. Фил.ф.бўйича фалс.докт.дисс. –Фарғона, 2020. - Б. 110.

⁶ Каримов С. Ўзбек тилининг бадий услуби. Фил.фанл.д-ри. ...дисс.автереф. –Тошкент, 1993. –Б.38.

⁷ Бобоев Т. Шеър илми таълими. –Тошкент: Ўқитувчи, 1996. –Б.280.

Ma'lumki, anafora misralar boshida bir so'z yoki birikmani o'zgarishsiz, aynan takrorlaydi⁸, nutqni o'ziga xos tarzda shakllantirib, uning kompozitsion tuzilishiga ijobiy ta'sir etadi. Nutqning eng asosiy-keskin nuqtasini belgilaydi⁹. Eng muhim jihat shuki, anaforalarda poetik nutqning tashqi belgisidagi o'ziga xoslik yaqqol ko'zga tashlansa-da, uning ma'no kuchaytirishga xizmat qilishi birlamchi xususiyat sanaladi. "Anafora yangilik o'ramidan iborat bo'lgan holda, fikrni tarqqqiy ettirib borish asnosida "eng yangi"ning kelib chiqishiga xizmat qiladi yoki u "eng yangi"ga aloqador diqqat qaratilgan eng asosiy nuqta bo'lgani uchun ham takrorlanganligi kuzatiladi"¹⁰. Umuman olganda, takrorning mazkur ko'rinishi badiiy nutqning yanada ifodaliligini oshiruvchi stilistik figuradir.

Epifora poetik nutqning biror elementi misralar oxirida takrorlanib kelishi orqali yuzaga chiqadi. U badiiy nutqni yanada ohangli va ta'sirchan qiladi. "Bu ko'pincha she'riy asarlarda uchrab, o'zaro qofiyadosh, ohangdosh so'zlarning yoki bir xildagi tovush va qo'shimchalarning takrori asosida vujudga keladi"¹¹. Takror uchun olingan so'zlar undov, modal so'zlar tarkibidan iborat bo'lishi mumkin¹². Mumtoz she'riyatning barcha janrlarida, xususan, g'azallarda misra oxirida takrorlanib keluvchi leksik va sintaktik birliklar, ya'ni radif ham badiiy takrorning badiiy ko'rinishlaridan biri hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Amiriy ijodi, xususan, uning g'azallarida takrorning ko'plab ko'rinishlarini uchratamiz. Shoirning ushbu san'atni mahorat bilan ko'rsata olganligi uning she'riyati, ayniqsa, g'azaliyotining badiiy-lisoniy qiymatini oshirishga, o'ziga xosligi va ta'sirchanligini ta'minlashga xizmat qilganini ko'rish mumkin.

Amiriy g'azallarida radif asosidagi takrorlarning ot, sifat, fe'l, olmosh shakllari ko'p uchraydi va bu takrorlar ijodkor badiiy maqsadini yanada bo'rttirib ko'rsatishga xizmat qilgan. Masalan,

Radif vazifasidagi fe'l takrorlar:

Ko'ngul la'li tamannosi bila qon o'ldi o'xshaydur,

Ko'zum oyinadek husniga hayron o'ldi o'xshaydur.[B-85]

Mazkur baytda takrir san'ati "o'ldi o'xshaydur" birikmasining ikki misra oxirida aynan takrorlanishi orqali yuzaga kelgan. Bu takror nafaqat ohangdorlikni kuchaytirishga, balki oshiqning ruhiy holatini ham ta'sirchan ifodalashga xizmat qilgan. Yoki

⁸ Тўланова Н. Ҳозирги ўзбек шеърлятида бадий санъатларнинг лисоний-услубий таҳлили. Фил.ф.н. ... дисс.автореф. –Тошкент, 2008. –Б.19.

⁹ Томашевский Б. Стилистика. –Ленинград: ЛГУ, 1983. –С.279

¹⁰ Рихсиева Г. Шеърлятдаги гапларнинг актуал бўлинишида анафораларнинг ўрни. Фил.ф.н. ...дисс.автореф. – Тошкент, 1999. –Б.23

¹¹ Лапасов Ж. Бадий матн ва лисоний таҳлил. –Тошкент: Ўқитувчи, 1995. –Б.70.

¹² Тўланова Н. Ҳозирги ўзбек шеърлятида бадий санъатларнинг лисоний-услубий таҳлили. Фил.ф.н. ... дисс.автореф. –Тошкент, 2008. –Б.20.

To dili devona ul oyning havosin qildi soz,
 Pardayi ushshoq aro hayrat navosin qildi soz.[B-120]

Shuni aytish joizki, shoir ijodida fe'l so'z turkumidagi takrorlarning g'azal boshida kelishi ham ko'p uchraydi:

Dedim: "Ko'rmak tilarman orazingni".

Dedi: "Ko'rmak ne imkondur oraz".[B-144]

Bilamizki, inversiya-gap bo'laklari tartibining o'zgarishi hodisasi bo'lib, yuqoridagi baytda ham shu hodisaning kuzatilayotganini ko'rish mumkin. Bu anafora (misra boshidagi takror)ning yorqin namunasidir. Shoir misralarni bir xil leksik birlik bilan boshlash orqali dialogning ichki ritmini yaratgan va baytning musiqiyligini kuchaytirgan. Birinchi misrada lirik qahramonning "Ko'rmak tilarman" degan istagi ifodalanadi. Bu yerda oshiq ma'shuqaning jamolini ko'rishga bo'lgan cheksiz orzusini bildirib, visolga intiladi. Ikkinchi misrada esa ma'shuqaning javobi "Ko'rmak ne imkondur" shaklida beriladi.

Shunday qilib, "Ko'rmak" leksemasining takrorlanishi bir tomondan baytning mazmuniy markazini belgilasa, ikkinchi tomondan oshiq va ma'shuqa o'rtasidagi qarama-qarshi munosabatni ochib beradi. Birinchi misrada orzu, ikkinchi misrada esa imkonsizlik ifodalanadi. Natijada, takror oddiy fonetik hodisa bo'lib qolmay, baytning semantik yukini ham kuchaytirgan. Bundan tashqari "Dedim"- "Dedi" fe'llarining ketma-ket qo'llanishi ham sintaktik parallelizmni yuzaga keltirib, dialogik uslubni jonlantiradi. Bu takror baytning dramatik ruhini oshirib, oshiq va ma'shuqa o'rtasidagi savol-javob ohangini tabiiy ifodalashga xizmat qilganini ko'rishimiz mumkin.

Radif vazifasidagi predmet takrori:

Qo'ydi ul chobuksuvori kajkulah bosh uzra toj,
 Sha'n ila kiymish nechukkim podshah bosh uzra toj.[B-67]

Mazkur baytda takror "bosh uzra toj" birikmasining har ikki misra oxirida aynan takrorlanishi orqali hosil bo'lgan. Ushbu iboraning takrorlanishi orqali shoir toj obrazini baytning markaziy poetik timsoliga aylantiradi. Toj bu yerda oddiy buyum emas, balki saltanat, ulug'lik, go'zallik va yuksak maqom ramzi sifatida qo'llangan. Takror esa ushbu ramziy ma'noni yanada kuchaytirib, ma'shuqaning ulug'vor qiyofasini bo'rttirib ko'rsatgan.

Yana bir misol:

Bo'ldi tobidin harifi la'li jononim anor,
 Gul qilur xuni jigardin xori mijgonim anor.[B-105]

Mazkur g'azalda "anor" leksemasi ot so'z turkumiga mansubdir. Amir Umarxon birgina predmet nomining takrori orqali yor labining go'zalligi, oshiqning qonli iztirobi va ishqning estetik mohiyatini yagona badiiy tizimda mujassamlashtirgan. Shu sababli mazkur takror nafaqat ritmik vosita, balki baytning mazmuniy-estetik markazini shakllantiruvchi muhim uslubiy birlik sifatida namoyon bo'ladi.

T.Boboyevning qayd etishicha, badiiy nutqda soʻz yoki soʻzlar birikmasigina emas, balki ot, sifat, son, olmosh kabi soʻz turkumlarining qaytarilishidan ham badiiy takrorlar kelib chiqishi mumkin¹³. Xuddi shuningdek, Amiriy gʻazallarida olmosh soʻz turkumidagi takrorlarni ham uchratamiz:

Ey pari, may birla yuzni argʻuvon qilmoq nadur?

Oshiqi bechoraning bagʻrini qon qilmoq nadur? [B-103]

Mazkur baytda “nadir?”, yaʼni “nima uchun?” soʻroq olmoshi har ikki misra oxirida aynan takrorlanib, radif vazifasidagi leksik takrorni hosil qilmoqda. Ushbu takror esa baytning ohangdorligini oshirish bilan birga, lirik qahramonning hayrat, eʼtiroz va iztirob hissini kuchaytiradi.

Vasl ummidi mani mahzunga imkon yoʻqki bor,

San- gʻaniy, man-benavo, san-podshosan, man-gado.[B-40]

Mazkur baytda takror radif orqali emas, balki olmoshlarning qarama-qarshiligi asosida yuzaga kelgan. Xususan, “san” va “man” kishilik olmoshlari bir misra ichida ketma-ket takrorlanib, baytning semantik markazini tashkil etgan. Shoir birinchi misrada visol umidining deyarli yoʻqligini ifodalasa, ikkinchi misrada esa bu fikrning sababini ochib beradi. “San- gʻaniy, man-benavo, san-podshosan, man-gado” tarzidagi qurilish lirik qahramon bilan maʼshuqa oʻrtasidagi ulkan ijtimoiy va maʼnaviy tafovutni yaqqol namoyon etadi. Bu yerda “san” va “man” olmoshlari takrorlanishi orqali ikki qutb- yuksaklik va tubanlik, boylik va kambagʻallik, hukmdorlik va faqirlik oʻzaro qarama-qarshi qoʻyilgan.

Shoir gʻazallarini tahlil qilish jarayonida modal va taqlid soʻzlar takrorini ham uchratdik:

Dedim: “Koʻrsot yuzingni!” Aydi: “yoʻx-yoʻx!”

Hijobi noz aro pinhodir oraz.[B-144]

Qading sarvi uchun shamshod uza qumri chekar “ku-ku”

Yuzungga naʼt oʻqub, gul shoxida bulbul qilur “chah-chah”. [B-307]

Amiriy gʻazallarida sifatlar uyushib, badiiy takrorni hosil qilgan misralar, ayniqsa, faol qoʻllangan:

Koʻrsaturlar jilva birla bizlara gulzorlar,

Nozparvarlar, sumanbarlar, chamanruxsorlar.[B-84]

Baytdagi nozparvarlar, sumanbarlar, chamanruxsorlar sifatlashlari grammatik jihatdan bir xil shaklda ketma-ket joylashtirilgan. Bu usul baytda leksik-sintaktik takrorni hosil qilib, poerik nutqning ohangdorligi va emotsional taʼsirchanligini kuchaytirgan.

Yoki

Andalib-u qumri ermasmen, chaman ichra mango,

¹³ Бобоев Т. Шеър или таълими. –Т.: Ўқитувчи, 1996. –Б. 282.

Orazi gul, nozparvar, sarvi xushraftor xush.[B-135]

Amiriy g'azallarida "na...na", "goh...goh", "yo...yo" takroriy birliklar ham qo'llanilgan bo'lib, bu birliklar nutqning ekspressivligini kuchaytiruvchi leksik-stilistik vositalardir:

Gah g'amza qilichi-yu, gahi noz o'qi birla,

Bedod qilur jonima ul ko'z bila bu qosh.[B-140]

Yoki

Dema bazmi visol ichra nedur ko'nglingni marg'ubi,

Ki, bordur quti jonim xoh g'abg'ab, xoh labdindur.[B-115]

Yana bir misol:

Ishq mulkining Amiri bo'lki, oshiqlar ishin

Gar Skandardur va gar yer uzra Doro, aylamas.[B-126]

Amiriyning quyidagi g'azalida takror boshdan oyoq qo'llanilgan bo'lib, bu badiiy-estetik mazmunni yuzaga chiqaruvchi muhim uslubiy vosita sifatida namoyon bo'ladi. "Yo" ayiruv bog'lovchisining muntazam takrorlanishi ma'shuqa jamoliga berilgan poetik tavsiflarni o'zaro bog'lab, ularni yagona semantik tizimga birlashtiradi. Takror vositasida yuzaga kelgan sintaktik parallelizm har bir baytning musiqiyligini kuchaytirish bilan birga, obrazning mukammalligi va lirik qahramonning hayratini bosqichma-bosqich ifodalashga xizmat qilganini ko'rish mumkin:

Ey labing davrida saf chekkon xati anbarmudur?

Yo Badaxshon uzra hind-u xaylidin lashkarmudur?

Yuzmudur yo barqi olamso'z yo mehri munir?

Lam'ayi sham'i tajalliy yo mahi anvarmudur?

Qadmudur yo naxli gul yo sham'i majlis yo "alif"?

Yo sanavbar yo sihi yo sarvi siyminbarmudur?

Nozaninlar shohisan, gulchehralar sardaftari,

Husn iqlimida, ey mah, tal'ating yovarmudur?

Lablaringmu qildi zohir sabzayi xatting safo,

Yo zuloli Hizr yo sarchashmayi kavsarmudur?

Bir boqib, yuz benavo qonin to'karsen begunah,

Ko'zmu yo jallod erur, kiprikmi yo xanjarmudur?

Ishq vodiysida bir ovvora ko'rdum, ey Amir,

Telba Majnundurmu yo bir zori g'amparvarmudur?[B109]

G'azallarda o'zakdosh so'zlarni ishlatish orqali ham takror ko'rinishini hosil qilish mumkin: gul, gulshan, gulzor kabi:

Gulshani ruhsoring uzra tushti qoshing soyasi,

Shakli xatti sarv paydo bo'ldi bul gulzor aro. [B-48]

Mazkur baytda badiiy takror "Gulshan"va "gulzor" leksemalarining qo'llanilishi orqali hosil qilingan. Ushbu so'zlar bir xil "gul" o'zagidan yasalgan bo'lib, o'zakdosh

soʻzlar sifatida poetik matnda oʻzaro semantik bogʻliqlikni yuzaga keltiradi. Birinchi misrada “gulshani ruhsor” birikmasi maʼshuqaning yuzini gullarga burkangan bogʻ sifatida tasvirlaydi. Shoir yorning chehrasini nafaqat goʻzal, balki yashnagan gulshan darajasiga koʻtaradi. Ikkinchi misrada esa “gulzor” leksemasi qoʻllanilib, shu obraz yanada kengaytirilgan, yaʼni maʼshuqaning yuzi endi alohida gul emas, balki butun boshli gulzor sifatida talqin qilinganini koʻrishimiz mumkin.

Yana bir misol:

Sarv-u guldin zohir etti shohidi gulzor zeb,

Bogʻ aro dermish magar ul sarvi gulruksor zeb [B-53]

Xuddi shunday misolni “yor” asosdosh leksemasi takrorida ham koʻrishimiz mumkin:

Yordin ummid etarman yorligʻ, ammo na sud,

Noz-u istigʻnodin ul badxoʻ mani yorim demas. [B-125]

Shuningdek, Amiriy ijodida shaklan takror boʻlgan leksik birliklar ham faol qoʻllaniladi va poetik matn mazmuni badiiy taʼkid orqali yanada boʻrttiriladi:

Berdi ziynat qatra-qatra qon yoshim mijgonima,

Topti goʻyo bogʻ aro gul xilʼatidin xor zeb [B-55]

Pora-pora koʻnglum avroqin parishon qildi yor,

Baski ul bebok ayogʻi bu kitob ustindadur. [B-100]

Boʻlub bir-birgʻa pechon, qoʻl solur bir-birni boʻynigʻa,

Magar dehqon muhabbat nashʼasini toka doʻndurmish. [B-132]

Amiriy ayrim gʻazallarida takrorning oʻziga xos koʻrinishlaridan biri boʻlgan shaxs nomlari (antroponomik) takroridan ham samarali foydalangan. Bunday takrorlar baytning ohangdorligini kuchaytirish bilan birga, mashhur obrazlar orqali muallifning poetik niyatini ham yorqin namoyon etishga xizmat qilgan:

Amiri mulki ishqam, kimsa alqobimni koʻrgonda,

Degaykim: “Vomiq-u Farhod-u Majnun bu laqabdindur”. [B-115]

Amiriy ijodida takrorlar nafaqat musiqiylikni taʼminlovchi usul, balki mazmunni kuchaytiruvchi stilistik vosita sifatida ham muhim oʻrin tutadi. Ayniqsa, musaddas janrida radif va leksik birliklarning takrorlanishi lirik qahramonnig muhabbat, sadoqat va iztirob kechinmalarini yanada yorqin ifodalashga xizmat qiladi:

Yuzung koʻrmakka mushtoq koʻz-u hojatmand erur koʻnglum,

Jamoling orzusi birla bas xursand erur koʻnglum,

Kamandi turrai mushkinga oʻyla band erur koʻnglum,

Musalsal sunbulingni torigʻa payvand erur koʻnglum,

Azizim, qiblagohim, xoʻbligʻ misrida sultonim,

Dil-u jonim sanga qurbon -u qurboning dil-u jonim. [B-431]

Bu oʻrinda “erur koʻnglum” iborasi toʻrt marta takrorlanib, radif vazifasini bajargan. Takror natijasida sheʼrning ritmik ohangi kuchaygan, shuningdek, lirik

qahramonning ko'ngli bilan bog'liq barcha ruhiy kechinmalar yagona semantik markaz atrofida jamlanganini ko'rishimiz mumkin. Har bir misrada ko'ngilning yangi bir holati ochilmoqda: avval diudorga mushtoqligi, keyin jamolga oshuftaligi, so'ngra ma'shuqaning sochi domiga tushgani va nihoyat unga butunlay bog'lanib qolgani ifodalanmoqda. Demak, ushbu musaddasda takror mazmunning bosqichma-bosqich rivojlanishiga xizmat qilgan, desak yanglishmagan bo'lamiz. Beshinchi misrada ketma-ket kelgan "azizim", "qiblagohim", "sultonim" birliklari ma'shuqaga nisbatan qo'llangan undalmalar bo'lib, ular ma'no jihatdan bir-birini to'ldirmoqda. Bu yerda bir shaxs turli nomlar bilan atalishi orqali ma'shuqaning ulug'ligi va qadr-qimmatini ta'kidlangan, bunday usul esa poetik ta'sirchanlikni yanada kuchaytirgan. So'nggi misrada esa "dil-u jonim" birikmasi misra boshi va oxirida takror kelganini ko'rish mumkin. Ushbu leksik takror oshiqning ma'shuqaga bo'lgan cheksiz muhabbati va fidoyiligini kuchaytirgan. "Dil" va "jon" insonning butun borlig'ini anglatgani uchun ularning takrorlanishi mazmunni emotsional jihatdan yanada ta'sirchan qilgan.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, badiiy takror Amiriy g'azaliyotining o'ziga xos badiiy-uslubiy qirralarini ko'rsatish bilan birga, shoir g'azallari matning ta'sirchanligi, obrazlilik, ifodaviyligi, shuningdek ma'no ko'lamdorligini oshirishga xizmat qilgan, ijodkor tilining leksik boyligi, so'z qo'llash mahoratini ifoda etgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, takror Amiriy g'azallarida shunchaki bir xil til birligining qayta qo'llanishi emas, balki poetik mazmunni shakllantirish, muayyan semantik birlikni ta'kidlash va lirik kechinmani kuchaytirishga xizmat qiluvchi funksional-stilistik vositadir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Каримов С. Ўзбек тилининг бадий услуби. Фил.фанл.д-ри. ...дисс.автереф. -Тошкент, 1993.
2. Лапасов Ж. Бадий матн ва лисоний таҳлил. -Тошкент: Ўқитувчи, 1995.
3. Бобоев Т. Шеър илми таълими. -Т.: Ўқитувчи, 1996.
4. Хожиаҳмедов А. Мумтоз бадийят малоҳати. -Тошкент: Шарқ, 1999.
5. Жирмунский В. Теория литературы. Поэтика. Стилистика. -Л., 1977.
6. Рихсиева Г. Шеърятдаги гапларнинг актуал бўлинишида анафораларнинг ўрни. Фил.ф.н. ...дисс.автореф. -Тошкент, 1999.